

Lekce 28: Úrazy

1. Krizové situace

2. Úrazy

3. První pomoc

4. Důležité výrazy a fráze

5. Test

1. Krizové situace

Zopakujte si, na jaké číslo můžeme telefonovat krizových situacích. Doplňte.

112 150 155 158

Když mě okradou, zavolám policii na číslo 158.

Když hoří, zavolám hasiče na číslo 150.

Když se zraním, zavolám záchrannou službu na číslo 155.

Když neznám tyto čísla, zavolám univerzální číslo pro pomoc 112.

28_01_1-5 Kdo má jaký problém? Poslouchejte dialogy 1–5. Přiřaďte čísla 1–5 k obrázkům.

house on fire, a woman is outside, crying for help	car accident, a young man is standing next to a car	a man running away with a young woman's bag, the woman cries for help	elderly man on the ground, he was skiing and he has broken his leg	man who lost his passport (searching in empty pockets, looking nervous)
Dialog 3	Dialog 4	Dialog 2	Dialog 5	Dialog 1

28_02_1-5 Co se stalo? Doplňte, co ti lidé říkají. Pak kontrolujte poslechem. Opakujte.

Pomoc, zloděj! Ukradl mi kabelku!

Pomoc! Hoří!

Ach jo, asi jsem ztratil pas.

Zavolejte policii, měli jsme nehodu.

Au, moc to bolí, zavolejte sanitku!

house on fire, a woman is outside, crying for help	car accident, a young man is standing next to a car	a man running away with a young woman's bag, the woman cries for help	elderly man on the ground, he was skiing and he has broken his leg	man who lost his passport (searching in empty pockets, looking nervous)
Pomoc! Hoří! 28_02_3	Zavolejte policii, měli jsme nehodu. 28_02_4	Pomoc, zloděj! Ukradl mi kabelku! 28_02_2	Au, moc to bolí, zavolejte sanitku! 28_02_5	Ach jo asi jsem ztratil pas. 28_02_1

Koho nebo kam tyto lidé volají? Doplňte.

hasiče
sanitku /záchranku /na pohotovost

na ambasádu

policii
dopravní policii

Co se stalo?	Koho nebo kam volá? – Volá...
house on fire, a woman is outside, crying for help	hasiče
car accident, a young man is standing next to a car	dopravní policii
a man running away with a young woman's bag, the woman cries for help	policii

elderly man on the ground, he was skiing and he has broken his leg	sanitku / záchranku/ na pohotovost
man who lost his passport (searching in empty pockets, looking nervous)	na ambasádu

Představte si, že jste svědkem nějaké krizové situace. Na co se zeptáte? Doplňte co, kdo, kde nebo jak.

Co se stalo?
Kde bydlíte?
Co vám je?
Co vám ukradli?
Kdo to udělal?
Co jste ztratil?
Jak se cítíte?

Co vás bolí?
Kde to bolí nejvíc?
Kdo to byl?
Kde hoří?
Kde jste teď?
Jak vám můžu pomoci?
Co potřebujete?

VŠIMNĚTE SI: Porovnejte otázky:

Co vám je? – Mám asi zlomenou nohu.

Jak vám je? – Špatně.

Představte si, že jste svědkem nějaké krizové situace. Spojte otázky a odpovědi.

1. Co vás bolí?	6. Prosím vás, zavolejte sanitku.
2. Kde bydlíte?	3. Špatně, točí se mi hlava.
3. Jak vám je?	7. Na ulici před supermarketem Billa.
4. Co vám ukradli?	1. Noha. Asi je zlomená.
5. Kdo to udělal?	4. Pas a peníze.
6. Jak vám můžu pomoci?	2. Karlovo náměstí 16.
7. Kde jste teď?	5. Nevím, neviděl jsem ho.

Zapamatujte si slovesa, která můžete slyšet v krizových situacích. Zapište je v pořadí imperfektivní/ perfektivní.

zavolat pomáhat krást hořet volat ukrást shořet pomoci

imperfektivní slovesa/perfektivní slovesa

volat/zavolat
pomáhat/pomoci
hořet/shořet
krást/ukrást

GRAMATIKA: Více o imperfektivních a perfektivních slovesech [zde](#).

VŠIMNĚTE SI:

1. Perfektivní sloveso pomoci se konjuguje podobně jako sloveso moci: pomůžu, pomůžeš, pomůže...

2. Porovnejte použití sloves ukrást a okrást:

ukrást něco znamená XXX, například Někdo mi ukradl peníze.

x

okrást někoho znamená XXX, například Někdo mě okradl.

Doplňte tato slovesa do vět.

okradli bolí zavolám stalo pomoci je bydlíte máte ukradl se
jmenujete prosím

Au, hrozně to bolí!
Co se vám stalo?
Potřebujete pomoci?

Někdo mi ukradl tašku!
 Zavolám policii.
 A kde bydlíte, paní?
 Okradli mě!
 Je někdo zraněný?
 A jak se jmenujete?
 Prosím vás, zavolejte sanitku!
 Prosím vás, máte někdo mobil?

Co byste dělali, kdyby...? Tvořte věty v kondicionálu podle modelu.

Například: Když mám nehodu na dálnici, volám policii. – Kdybych měl/a nehodu na dálnici, volal/a bych policii.

Když mě okradou, zavolám policii.	Kdyby mě okradli, volal/a bych policii.
Když hoří, zavolám hasiče.	Kdyby hořelo, volal/a bych hasiče.
Když se zraním, zavolám záchrannou službu.	Kdybych se zranil/a, volal/a bych záchrannou službu.
Když mám nějaký problém, zavolám číslo 112.	Kdybych měl/a nějaký problém, volal/a bych číslo 112.

GRAMATIKA: Více o kondicionálních větách najdete [zde](#). GG 20. 6

2. Úrazy

Co je úraz? Co je nemoc?

To be filled in in any order.

zlomenina angína chřipka popálenina, spálenina průjem rakovina
 zápal plic odřenina rýma opařenina vykloubení, vymknutí řezná rána
 omrzlina astma otřes mozku cukrovka, diabetes

úraz, zranění	nemoc
	
zlomenina vykloubení, vymknutí popálenina, spálenina řezná rána omrzlina opařenina otřes mozku odřenina	průjem rýma chřipka astma angína rakovina cukrovka, diabetes zápal plic

28_03_1-9 Poslouchejte. Doplňte chybějící písmena. Pak opakujte a procvičujte výslovnost.

28_03_1 zlomenina
 28_03_2 otřes mozku
 28_03_3 opařenina
 28_03_4 řezná rána
 28_03_5 vykloubení
 28_03_6 vymknutí
 28_03_7 popálenina

28_03_8 omrzlina
28_03_9 odřenina

Spojte substantiva, adjektiva a slovesa.

This should move and be organized in this order.

substantivum	adjektivum	verbum
zlomenina	6 opařený	3 vykloubit si, vymknout si
omrzlina	3 vykloubený, vymkнутý	4 popálit si/se, spálit si/se
vykloubení, vymknutí	2 omrzlý	5 říznout se
popálenina, spálenina	7 odřený	1 zlomit si
řezná rána	1 zlomený	7 odřít se/si
opařenina	4 popálený, spálený	6 opařit se/si
odřenina	5 pořezaný	2 omrznout

GRAMATIKA:

1. Porovnejte použití reflexivních zájmen se a si:

spálit si prst x spálit se

opařit si nohu x opařit se

odřít si ruku x odřít se

2. Jak už víte, perfektivní slovesa vyjadřují výsledek nějakého děje výsledek. Je tudíž logické, že v případě úrazů používáme nejčastěji perfektivní slovesa, například spadl/a jsem, spálil/a jsem se, opařil/a jsem se, zlomil/a jsem si ruku apod. Více o imperfektivních/perfektivních slovesech [zde](#). GG 20. 9

Spojte slovesa v infinitivu a v minulém čase.

infinitiv	minulý čas (3. osoba sg, = on-forma)	
vykloubit si vymknout si spálit se říznout se zlomit si odřít se opařit se omrznout	odřel se řízl se, říznul se opařil se zlomil si vykloubil si vymkl si, vymknul si omrzl, omrznul spálil se	vykloubil si vymkl si, vymknul si spálil se řízl se, říznul se zlomil si odřel se opařil se omrzl, omrznul

GRAMATIKA: Slovesa, která v infinitivu končí na -nout, v minulém čase koncovku -nout ztrácejí. Minulý čas těchto sloves se tvoří pomocí koncovek -l a -nul, například vymkl, vymknul.

Co se stalo? Doplňte slovo ve správné formě.

Lyžoval jsem a zlomil jsem si ruku.

Řízla jsem se do prstu.

Asi jsem si vymkl kotník.

Polila jsem se kávou a opařila jsem si pusu/ústa.

Mám omrzlé **uši**.

Spadl jsem a ušodil jsem se do **hlavy**. Mám otřes mozku.

VŠIMNĚTE SI: Ušodit se znamená XXX, ale v běžně mluvené češtině se také často používá výraz praštit se.

Co se může stát? Vyberte, co je správně.

Můžeme si vykloubit nebo vymknout plíce, **rameno**, ucho, nos, **kotník**.
 Můžeme si spálit játra, **ruku**, srdce, oko, ledvinu, **prst**, **jazyk**.
 Můžete mít zlomený **prst**, hlavu, **nohu**, žaludek, **ruku**, záda.
 Můžeme se říznout do **dlaně**, **prstu**, ledviny, **ruky**, střeva.
 Můžeme se ušodit do **hlavy**, kůže, krve, moče, **kotníku**, střeva.
 Můžeme si odřít **kůži**, plíce, krev, **nohu**, játra, **záda**.

28_04_1-5 Poslouchejte. Co se komu stalo?

Dialog 1

Co se stalo Markovi?

- a) Vymkl si kotník.
- b) **Spálil si ruku.**
- c) Řízl se do prstu.

Dialog 2

Co se stalo Janě?

- a) Ušodila se do hlavy.
- b) Zlomila si ruku.
- c) **Opařila si nohy.**

Dialog 3

Co se stalo Davidovi?

- a) **Vymkl si kotník.**
- b) Spálil si prst.
- c) Řízl se do prstu.

Dialog 4

Co se stalo Karolíně?

- a) Vykloubila si rameno.
- b) **Ušodila se do kolena.**
- c) Opařila si stehna.

Dialog 5

Co se stalo Lukášovi?

- a) **Odřel si nohu.**
- b) Ušodil se do břicha.
- c) Řízl se do nohy.

Se nebo si? Vyberte.

1. Nedávala jsem pozor a ušodila jsem **se** / si do kolena.
2. Když jsem lyžovala, zlomila jsem se / **si** nohu.
3. Krájel jsem maso na guláš a řízl jsem **se** / si do prstu.
4. Když jsem pekla dort, spálila jsem se / **si** ruku.
5. Co se ti stalo? – Spálil jsem **se** / si.

6. Spadla jsem a vymkla jsem se / si kotník.

Co by se nestalo, kdyby...? Spojte části vět v kondicionálu.

Kdybych nejedl to zkažené jídlo, Kdybych nelyžovala, Kdybych nepekla pizzu, Kdybych nepil horký čaj, Kdybych nespádl, Kdybych nekrájel zeleninu, Kdybych nepoužívala tenhle krém, Kdybych nekouřil	nedostal bych rýmu. nespálila bych se. nedostala bych vyrážku. neopařil bych se. neřízl bych se do prstu. nevymkl bych si kotník. neměl bych průjem. nezlomila bych si nohu.	neměl bych průjem. nezlomila bych si nohu. nespálila bych se. neopařil bych se. nevymkl bych si kotník. neřízl bych se do prstu. nedostala bych vyrážku. nedostal bych astma.
---	---	--

GRAMATIKA: Více o kondicionálních větách najdete [zde](#). GG 20. 7

3. První pomoc

T_28_05 Pavlův tatínek má zdravotní problémy. Pavel telefonuje na záchranou službu. Vyberte, co je správně.

Pavel volá na číslo:

155	158	150
-----	-----	-----

Jeho tatínka bolí:

v krku	hlava	na prsou
--------	-------	----------

Tatínek léky:

bere často	nebere	bere málo
------------	--------	-----------

Operátor říká, že tatínek musí:

chodit	sedět	cvičit
--------	-------	--------

28_05 Jaké důležité informace potřebuje operátor záchrané služby? Poslouchejte a doplňte.

Branovská 15, Ostrava Pavel Spurný Bolí ho na prsou a je mu špatně.
Jan Spurný druhé

Jméno volajícího: Pavel Spurný

Adresa: Branovská 15, Ostrava

Patro: druhé

Jméno pacienta: Jan Spurný

Problém: Bolí ho na prsou a je mu špatně.

28_05 Poslouchejte. Doplňte dialog.

Operátor: Záchraná služba, dobrý den.

Pavel: Dobrý den, tady je Pavel Spurný. Tatínkovi je nějak špatně. Říká, že mám zavolat záchranku. Víte on, teď hodně ztloustl a...

Operátor: Nejdřív mi řekněte, kde jste? Jaká je to adresa?

Pavel: Eeee... Branovská 15, Ostrava.

Operátor: Aha, a jaké je to patro?

Pavel: Druhé.

Operátor: A jak se pán jmenuje?

Pavel: Jan Spurný.

Operátor: Dobře, a jaké má pán problémy?

Pavel: Bolí ho na prsou. Mysleli jsme si, že je jenom unavený, ale už ho to bolí hodinu a pořád to není lepší.

Operátor: A bere tatínek nějaké léky? Měl někdy problémy se srdcem?

Pavel: Se srdcem nikdy, to ne. A o žádných lécích nevím...

Operátor: Dobře, sanitka už jede. Prosim vás, kontrolujte tatínka, ať klidně sedí a nikam nechodí. Pokud je ve stresu, tak si s ním povídejte. Kdyby se něco zhoršilo, tak zavolejte znovu a já vám poradím. Rozumíte?

Pavel: Ano, rozumím.

Operátor: A připravte si prosím kartičku pojišťovny, občanku a seznam léků, které tatínek bere, zkuste se ho na to zeptat.

Pavel: Ano, tak děkuju. Na shledanou.

VŠIMNĚTE SI: Pro běžně mluvený jazyk je typická univerbizace, například: záchranná služba = záchranka, občanský průkaz = občanka. Více o běžně mluveném jazyce [zde](#). GG 31

Na co se operátor v dialogu ptá? Jaká otázka je první a jaké jsou další? Seřadte.

Operátor chce vědět:

jak se pán jmenuje	kde pán bydlí
kde pán bydlí	v jakém patře bydlí
v jakém patře bydlí	jak se pán jmenuje
jaké léky bere	jaké má problémy
jaké má problémy	jaké léky bere

VŠIMNĚTE SI: Je velmi důležité operátorům záchranné služby sdělit místo, kde se pacient nachází, jméno volajícího a popsat co nejpřesněji situaci. Před příjezdem sanitky je potřeba připravit si průkaz pojištěnce, občanku a seznam léků, který pacient bere.

Spojte.

Pavel Spurný volá Jeho tatínkovi Jeho tatínka Už ho to bolí Kontrolujte Pokud je ve stresu, Připravte si Kdyby se něco zhoršilo,	6. tak si s ním povídejte. 3. bolí na prsou. 1. záchranku. 8. kartičku pojišťovny, občanku a seznam léků. 2. je špatně. 5. tatínka, ať klidně sedí a nikam nechodí. 7. zavolejte znovu. 4. hodinu.
---	---

VŠIMNĚTE SI: Porovnejte adjektiva a slovesa vyjadřující změnu stavu.

horší – zhoršit se

lepší – zlepšit se

hubený – zhubnout

tlustý – ztloustnout

28_06_1-8 Budete číst text o tom, jak poskytnout první pomoc. V textu jsou tyto výrazy. Poslouchejte a opakujte.

poskytnout první pomoc [28_06_1](#)

být v bezvědomí [28_06_2](#)

dýchat [28_06_3](#)

položít pacienta na záda [28_06_4](#)

zaklonit hlavu [28_06_5](#)

srdeční masáž [28_06_6](#)

umělé dýchání [28_06_7](#)

100 stisků za minutu [28_06_8](#)

Čtete text. Vyberte, jaký je nejlepší nápis k tomuto textu.

První pomoc je komplikovaná První pomoc musí dávat jen doktor První pomoc může dávat každý

První pomoc může dávat každý.

Hodně lidí si myslí, že první pomoc je příliš komplikovaná a může ji dávat jen doktor nebo zdravotní sestra. To není pravda! První pomoc není těžká. Pamatujte si, že nejhorší je nedělat nic. Zjistěte, jestli je člověk, kterému chcete poskytnout první pomoc, v bezvědomí a jestli dýchá. Pokud je v bezvědomí a nedýchá, musíte zavolat záchrannou službu. Položte nemocného na záda a zakloňte mu hlavu. Pak musíte začít dělat srdeční masáž a dávat mu umělé dýchání. Srdeční masáž by měla mít interval 100 stisků za minutu.

Čtěte text. Vyberte, co je/není pravda.

První pomoc je těžká.	ANO/NE
Nejlepší se nedělat nic.	ANO/NE
Nejdřív musíme zjistit, jestli je člověk v bezvědomí.	ANO/NE
Pokud je v bezvědomí, tak musíme zavolat záchrannou službu.	ANO/NE
Člověk, který je v bezvědomí, musí sedět na židli.	ANO/NE
Člověk, který je v bezvědomí, musí ležet na zemi.	ANO/NE
Člověku, který je v bezvědomí, nesmíme zaklonit hlavu.	ANO/NE
Člověku, který je v bezvědomí a nedýchá, musíme udělat srdeční masáž.	ANO/NE
Při masáži srdce děláme 10 stisků za minutu.	ANO/NE

4. Důležité výrazy a fráze

být v bezvědomí
odřenina, odřený
omrzlina, omrzlý
opařenina, opařený
otřes mozku
popálenina, popálený
řezná rána
spálenina, spálený
vykloubení, vykloubený
vymknutí, vymknutý
zlomenina, zlomený

dávat/dát umělé dýchání
dělat/udělat někomu srdeční masáž
dělat/udělat sto stisků za minutu
dýchat
Hoří!
Měli jsme nehodu.
pokládat/položit pacient a na záda
Pomoc!
poskytovat/poskytnout první pomoc
Ukradl mi ...!
zaklánět/zaklonit hlavu
Zavolejte policii.
Zavolejte sanitku!
Zloděj!
Ztratil jsem pas.

5. Test

Doplňte slovesa ve správném tvaru a čase.

They will need Czech letters here.

Vidíte to? Ten dům (hořet) **hoří**. Zavolejte hasiče!

Někdo mi (ukrást) **ukradl** auto!

Pomoc, zlodějka, (ukrást) **ukradla** mi peněženku!

Kamarád včera (ztratit) **ztratil** pas.

Ten pán (zranit se) **se zranil!** Musíme zavolat sanitku!

Doplňte co, kdo, kde a jak.

- Co se stalo?
- Jak se cítíte?
- Co vás bolí?
- Kdo to byl?
- Kde hoří?
- Co jste ztratil?
- Kde jste teď?
- Jak vám můžu pomoci?

Co říká pacient nebo pacientka doktorovi? Označte, co je správně.

- Vymkl jsem si kotník/srdce/ruku.
- Spálil jsem si krev/prst/moč.
- Řízla jsem se do ledviny/do žaludku/do ruky.
- Odřel jsem si kůži/krev/střevo.
- Opařila jsem si srdce/oko/nohu.

Co musí vědět operátor záchranné služby o člověku, který má problémy? Vyberte 4 nejdůležitější informace.

Operátor musí o člověku, který má problém, vědět:

- ...co dělal včera
- ...kdo to je (adresa, patro, jméno)
- ...jak vypadá
- ...kde pracuje
- ...kde teď přesně je
- ...jestli je ženatý, vdaná nebo svobodný
- ...jestli dýchá
- ...jestli má kartičku pojištění nebo občanku
- ...jestli není v bezvědomí
- ...jestli mu někdo něco neukradl

Jak dávat první pomoc? Doplňte slovesa.

zaklonit nedýchá je dávat položit dýchá
zavolat není mít dělat nedělat

Holdně lidí si myslí, že první pomoc **je** příliš komplikovaná a může ji dávat jen doktor nebo zdravotní sestra. To není pravda! První pomoc **není** těžká. Pamatujte si, že nejhorší je **nedělat** nic. Zjistěte, jestli je člověk, kterému chcete poskytnout první pomoc, v bezvědomí a jestli **dýchá**. Pokud je v bezvědomí a **nedýchá**, musíte **zavolat** záchrannou službu. Musíte **položít** nemocného na záda a **zaklonit** mu hlavu. Pak musíte začít **dělat** srdeční masáž a **dávat** mu umělé dýchání. Srdeční masáž by měla **mít** interval 100 stisků za minutu.